

בשנות השישים של המאה הקודמת הניח יו אוורט, דוקטורנט צעיר לאסטרופיזיקה מאוניברסיטת פרינסטון, את היסודות לתיאוריה בדבר קיומם של יקומים מרובים (Multiverse). בבסיס התיאוריה עמדה ההנחה שבמקביל ליקום שלנו יש יקומים נוספים רבים מספור. כיום טוענים מדענים – המסתמכים על תיאוריות פיזיקליות כגון אינפלציה קוסמולוגית, תורת המיתרים ומכניקה קוונטית – שכל מדידה הנערכת בחלל גוררת אחריה פיצולים קוונטיים, הגורמים להיווצרותן של איך ספור בעות-יקום. כל בועה חדשה שנוצרת ממשיכה להתפתח ללא תלות בבעות הסובבות אותה. הגם שהיא שנויה במחלוקת בקרב הקהילה המדעית, הציפה ההיפותזה של ריבוי היקומים שאלות, תהיות וספקולציות, והציתה את דמיונם של רבים באותן שנים, שבהן זכו סוגות המדע הבדיוני והפנטזיה בספרות ובקולנוע לפופולריות רבה. מעבר לאי שם מבקשת לבחון את הפוטנציאל הספקולטיבי הטמון בהשערה המדעית בראי מעשה האמנות.

התערוכה מתפרשת בחלל המוזיאון כרבי-יקום מתפצל, ושולחת את המבקרים למחוזות של בדיון, פנטזיה, מיסטיקה ומטאפיזיקה, לעבר מרחבים וירטואליים ומצבי תודעה משתנים. שבע עבודות המיצב הכלולות במעבר לאי שם מבקשות לאתגר את חוקי המציאות באמצעות פעולות של הזרה והסטה, להביט באורח שונה על דימויים קרובים ורחוקים, להעתיק תכנים מהקשר אחד לאחר, ולחברם מחדש – כשהם מעט זרים ומעט מוכרים. העבודות, סוריאליסטיות וסימבוליות, מתחוללות במרחבי הבדיון והפנטזיה ומשבשות זמנים על-פני מנעד כרונולוגי שנמתח מראשית האבולוציה ועד לעתיד. דיסציפלינות רבות – ארכיאולוגיה, אדריכלות, תולדות האמנות, חקר הפולקלור, מדע הדתות, פנטזיה, מדע בדיוני ועוד – מספקות להן השראה ומקורות לציטוט. בכל אחת מן העבודות מתנסח יקום אינדיווידואלי, היברידי וקוהרנטי בשפה אידיוסיונקרטית ייחודית. כשהן מוצבות בסמיכות זו לזו, נדמות העבודות לבעות-יקום חדשות.

מעבר לאי שם מתערבת במסלול ההליכה המוכר במוזיאון ומכתיבה במקומו נתיבי תנועה אחרים. במהלך השהייה במרחב, שתצורתו האדריכלית שונתה, ותוך תנועה שנדמית כגלישה דיפוזית בין המיצבים- היקומים השונים, הולכות ומצטברות תחושות של ערעור ודיסאוריינטציה. חסימתם של מעברים ופתחים במבנה וניתובם החדש של הצופים במרחב שואפת לכייל את התודעה למצב חדש – מעל ומעבר לאי שם. בתנועתם בין הדמיון שבמודע למצבי חלימה והזיה המיצבים שומטים את האחיזה במוכר וקוראים לנו להתרחק מהיום-יומי, ואולי אף להסתתר מפניו – רק על מנת לשוב, בסיבוב חד, חזרה אל כדור-הארץ, אל קרקע המציאות רבת הסתירות, המורכבויות וחוסר הוודאות. התערוכה מזמינה להתבונן פנימה והחוצה באירוניה, בהומור ובספקנות, ולפגוש את אי-הידיעה, את המשאלות וגם את הפחדים שבבסיס האנושי.

בעבודה של ברוס נאומן מ־1967 הוּאֵר באור זרחני המשפט האמיתי עוזר לעולם על־ידי חשיפת אמיתות נסתרות, שעוצב כספירלה העשויה מנורות ניאון. את המשפט, שצער והומור משמשים בו בערבוביה, אפשר להבין כפנייה של נאומן למי שרואים את האמנות כדבר־מה שאינו קשור למציאות אלא לדמיון בלבד. התערוכה מעבר לאי שם מציעה מבט מורכב – שרואה את העבר, נוכח בהווה, נפעם מהעתיד וגם מאוים ממנו – על מנת לעסוק בכוחו ובנחיצותו של הדמיון ובהשפעותיו על מעשה האמנות, על היחיד ועל החברה.